ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№5(1)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 386 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E’zoza Gapirjanovna – O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vaziri

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G‘.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg‘izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma’murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo‘ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog‘iston)
Rejep O‘zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta’lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G‘afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo‘limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o‘g‘li – Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari ... 10
Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna

Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish ... 15
Elmanov Abbos Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich

Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli ... 19
Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi ... 23
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari ... 28
Gulmira Jumanova

Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati ... 33
Erboyev Suxrob Abdusalomovich

Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi ... 37
Davlatova Zebo Haydarovna

Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari ... 40
Ochilova Farida Baxriddinovna

Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari ... 44
Qo'chqarova Oysha Oltibayevna

Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari ... 48
Sevara Mamatkarimova

Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish ... 53
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li

Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения ... 56
Курбанова Шаира Исмаиловна

Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ... 60
Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi

Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari ... 63
Muminova Feruza Farxodovna

Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati ... 70
Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li

Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish ... 74
Saidova Dilnoza Maripovna

К вопросу о классификации современной антиутопии ... 78
Дмитрий Валерьевич Пупонин

Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям ... 82
Муксинова Динора Азаматовна

Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti ... 87
Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi

Valeologik tarbiya asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda innovatsion va raqamli yondashuvlar ... 92
Berkinova Charos Islomovna

Grammatik tushunchalarni oʻrgatish metodikasi 96
N. R. Masharipova

Umumiy oʻrta taʼlim tizimini takomillashtirish va oʻquvchilar bilimini baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish finlyandiya taʼlim tizimi misolida 99
Obidova Muqaddas Roʻziqulovna

The Difference Between Androgogy and Pedagogy 106
Pardayeva Aziza Rahmatilloyevna

Elektr mashinalari fanini oʻqitishda raqamli taʼlim texnologiyalari 110
Shodiyeva Nozina Shuxrat qizi

Umumtaʼlim maktablarida direktor oʻrinbosarlarining aksiologik yondashuv asosida boshqaruv funksiyalari va vakolatlari hamda maktablarda maʼnaviy-maʼrifiy ishlar samaradorligini oshirish yoʻllari 113
Toxirov Botirjon Gʻofurjon oʻgʻli

Ispan tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish usullari 119
Tursunqulov Sanjar Dilmurod oʻgʻli, Shukurullayeva Feruza Dilmurodovna

Surxondaryo viloyatida yetishtiriladigan ingichka tolali paxta navlarining qoʻllanilishi 124
Ubaydullayeva Komila Bozor qizi

Boʻlajak tarbiyachilarda empatiya hissini shakllantirishning nazariy asosi 127
Xolmirzayeva Gulbahor Bahodirovna

Boshlangʻich sinf matematika darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi 130
Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna

Boʻlajak sport murabbiylarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizimlari 134
Sherzod Shuxratovich Boboyorov

Oliy taʼlim muassasalarida talabalar sportini rivojlantirishning iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlari 138
Sangirov Nuriddin Iriskulovich

Boʻlajak oʻqituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli 142
Rasulova Umida Bahodir qizi

Yashil pedagogikaning konseptual modeli va tamoyillari 146
Raxmatova Dilnoza Abdurashidovna

Taʼlim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari ..149
Boymatova Munavvar Ravshan qizi

Boʻlajak boshlangʻich sinf oʻqituvchilarini tayyorlashda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi 152
Lukmonova Salomat Gafurovna

Rivojlanishida nuqsoni boʻlgan bolalar uchun pedagogik qoʻllab-quvvatlash tizimining shakl, metod va vositalari 157
Farmonova Madina Bahriddin qizi

Innovatsion boshqaruv tizimlarida qaror qabul qilish va kommunikatsiya samaradorligi 161
Sotvoldiyeva Xurliqo Gʻayratjon qizi

Raqamli taʼlim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini shakllantirish metodikasi 167
Choriyeva Xurmo Panji qizi

Maktabgacha taʼlim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati 172
Qosimova Sh. N., Dusmaxamedov A. A.

Maktab oʻquvchilarida oʻzini oʻzi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..177
Norxoʻjayeva Lobar Nuriddin qizi

STEAM loyihalar yordamida boshlangʻich sinf oʻquvchilarida ijodiy va tanqidiy tafakkurni shakllantirish 181
Mirjamolova Moxira Abdugaffor qizi

Boshlangʻich sinf oʻquvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati va metodik asoslari 188
Axmad Bolqiyev

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida baholashning pedagogik asoslari.......191
Shavqiddin Burxonov

Boshlang'ich ta'limda liderlik va pedagogik menejment muammolari..194
Pardaboyev Doston

Raqamli ta'lim muhiti: tushunchasi, strukturasi va rivojlanish tendensiyalari...197
Kulboyeva Dilnoza Abdug'afurovna

Особенности применения графических органайзеров на практических занятиях по дисциплине "Практикум литературы народов СНГ"..199
Татьяна Викторовна Половинкина

Historical Stages in the Study and Treatment of Scoliosis (Spinal Curvature)..204
Shermatova Mokhira Baxodir qizi

Talaba qizlarga badiiy gimnastika cho'qmori yordamida bajariladigan fundamental mashqlarni o'rgatish....209
Musharafxon Sultanova

Oliy ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro modellarning qiyosiy tahlili............................213
Ziyotova Madina

Sport mutaxassislarini tayyorlashda voleybol o'qituvchisining ko'nikmalari va uslubi.................................216
Turg'unov Baxtiyor O'rolovich

Matematik masalalarni yechish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish..220
Yusupova Latofat Nuriddinovna

Zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarda deontologik kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari..228
Nasirova Nigora Baxtiyor qizi

Paraengil atletika mashg'ulotlarida individual yondashuvning ahamiyati..233
Abduxoliqova Shoiraxon Akramjon qizi

Biologiya fanini o'qitishda xalq pedagogikasi elementlaridan foydalanish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish...239
Baxrombekova Sojidaxon Sherzodjon qizi

Maktab texnologik ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: o'rta muddatli istiqbollar (2027–2031)..245
Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna, Tursunov Sherzod Ziyat o'g'li, Ismatullayev Javohir Ubaydulla o'g'li

Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy tarbiya va sport tizimini boshqarish samaradorligini oshirish...251
Eryigitov Dilshod Xolboyevich

Enhancing Speaking Skills Productively in English...255
J. M. Fayzullayev, G. R. Elmonova

Nutqida nuqsoni bo'lgan katta guruh bolalari bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari.................................259
Jumanova Iroda Nomozovna, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich

2–3 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga ijtimoiy moslashuvi: nazariy va empirik tahlil..........263
Klicheva Dilnoza Zulfon qizi

Inson–texnika tizimida ta'lim olayotgan talabalarda iste'dod namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari...267
Kuvandikova Gulnora Gulamovna

Bo'lajak pedagoglarning mutaxassis sifatida shakllanishida xavotirlanish holatining namoyon bo'lishi........270
Nuriddinov Rasuljon Samitjon o'g'li

Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga tayyorlashda zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuv...274
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Kodirova Albina Faridovna

Talabalarda qaror qabul qilishning pedagogik-psixologik xususiyatlari...279
Rajabova Go'zal Zarifovna

Musobaqa oldi psixologik tayyorgarlikning tezkorlikka ta'siri...283
Sitora Elova Axmatkulovna

Pediatriya ta'limida sun'iy intellekt – talaba uchun virtual assistent....287
Umarkulov Muhtorali Islomkulovich

Bo'lajak jismoniy tarbiya mutaxassislarida jismoniy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari......290
Xakimov Xurshid Nozimovich

Сущность и виды познавательной активности детей 5–6 лет....294
Джамилова Н. Н., Кудратова М. У.

Uzluksiz ta'lim jarayonida mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalashning pedagogik-psixologik masalalari....298
Siddiqova Sanobar Xaydarovna

Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish, ijodiy faolligini oshirish....301
Siddiqova Sanobar Xaydarovna, Qushoqova Guzal

Badiiy adabiyotda Ibn Sino obrazining yaratilishidagi o'ziga xosliklar....304
Tangirov A. J.

Ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik mexanizmlari....309
Dilnoza Xushvaktovna Ernazarova

Maktabgacha yoshdagi bolalarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish....313
Payzullaeva Gozzal Bayrambayevna

Bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik mas'uliyat ko'nikmasini rivojlantirishning nazariy-amaliy asoslari..........317
Maxramova Gulchexra Maxsudbek qizi

Maxsus ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi....320
Tashkenbayeva Dilafruz Baxtiyor qizi

Boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirishga qo'yiladigan talablar....325
Xazratkulova Shoira Noraliyevna

Musiqa madaniyati darslarida multimedia vositalarida musiqa o'qituvchisining kompetensiyaviy tayyorgarligi....329
Qudratova Elnoza Ismatillayevna, Ismailova Sevinch, G'oibnazarov Elmurod

Boshlang'ich ta'limda nutqiy kompetensiyani rivojlantirishning didaktik modeli....334
Tillaboyeva Havasxon

Diskursiv yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish....340
Boynazarova Nilufar Tilovmurot qizi

Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari....346
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li

Umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilarining intellektual-ijodiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik strategiyalari....349
Ergasheva Sitora Baxriddin qizi

Sinergetik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashni takomillashtirish zarurati va imkoniyatlari....353
Xo'shboqova Surayyo Baxtiyor qizi

Interfaol metodlar asosida o'smirlarda mustaqil tafakkurni rivojlantirish....357
Ismoilova Mashxura Mashrabbek qizi

Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish....360
Kuvanakova Guljaxon

The Role of Autonomous Learning in Developing English Language Proficiency of University Students in Uzbekistan....363
Omonova Kamola, Mutabar Zikriddinova

Maktablarda fasilitator faoliyatini tashkil etish borasida ayrim mulohazalar....366
Qahhorova Marjona Ixtiyor qizi

Модель и педагогические условия формирования профессиональных компетенций будущих учителей в области информационной безопасности....370
Сагинбаева Кымбат Кенжегалиевна, Нуриддинова Майсара Икрамовна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich sinf darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish....374
Xudoynazarova Muxlisa Bakhadirovna

Совершенствование методической компетентности будущих учителей начальных классов на основе креативного подхода 377
Дониёрова Лайло Худайбердиевна

TA'LIM KLASTERI ASOSIDA ZAIF ESHITUVCHI BOLALARNI INKLYUZIV TA'LIM MUHITIGA MOSLASHTIRISHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI

Dilnoza Xushvaktovna Ernazarova
Toshkent kimyo xalqaro universiteti Samarqand filiali
Pedagogika va psixologiya kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik mexanizmlari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan yoritiladi. Unda zaif eshituvchi bolalarning psixologik-pedagogik xususiyatlari, ularning muloqot, ijtimoiylashuv hamda o'quv faoliyatiga moslashish jarayonlari tahlil qilinadi. Ta'lim klasteri sharoitida umumta'lim maktabi, maxsus pedagog, logoped, psixolog, ota-ona, mahalla hamda oliy pedagogik ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik inklyuziv ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida asoslanadi. Zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv muhitga tayyorlashda individual ta'lim yo'nalishi, differensial yondashuv, kommunikativ qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy moslashuv hamda pedagogik monitoring mexanizmlarining ahamiyati ochib beriladi. Shuningdek, klasterli hamkorlik asosida pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ota-onalar bilan tizimli ishlash hamda bolalarning tengdoshlari bilan ijobiy munosabatlarini shakllantirish masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim klasteri, zaif eshituvchi bolalar, inklyuziv ta'lim, pedagogik mexanizm, moslashuv, maxsus pedagogika, kommunikativ rivojlanish, ijtimoiy integratsiya.

Abstract: Pedagogical mechanisms for adapting children with hearing impairments to an inclusive educational environment based on an educational cluster are examined from scientific-theoretical and practical perspectives. The psychological and pedagogical characteristics of children with hearing impairments, as well as their adaptation to communication, socialization, and learning activities, are analyzed. In the context of an educational cluster, cooperation among general education schools, special educators, speech therapists, psychologists, parents, local communities, and pedagogical higher education institutions is substantiated as an important factor in enhancing the effectiveness of inclusive education. The importance of an individual educational trajectory, a differentiated approach, communicative support, social adaptation, and pedagogical monitoring in preparing children with hearing impairments for an inclusive environment is revealed. In addition, the improvement of teachers' professional training, systematic work with parents, and the development of positive peer relationships among children through cluster-based cooperation are considered.

Key words: educational cluster, children with hearing impairments, inclusive education, pedagogical mechanism, adaptation, special pedagogy, communicative development, social integration.

Аннотация: С научно-теоретической и практической точек зрения освещаются педагогические механизмы адаптации слабослышащих детей к инклюзивной образовательной среде на основе образовательного кластера. Анализируются психолого-педагогические особенности слабослышащих детей, а также процессы их адаптации к общению, социализации и учебной деятельности. В условиях образовательного кластера сотрудничество между общеобразовательной школой, специальным педагогом, логопедом, психологом, родителями, махаллей и педагогическими высшими образовательными учреждениями обосновывается как важный фактор повышения эффективности инклюзивного образования. Раскрывается значение индивидуальной образовательной траектории, дифференцированного подхода, коммуникативной поддержки, социальной адаптации и педагогического мониторинга при подготовке слабослышащих детей к инклюзивной среде. Также рассматриваются вопросы совершенствования профессиональной подготовки педагогических кадров, системной работы с родителями и формирования положительных отношений детей со сверстниками на основе кластерного сотрудничества.

Ключевые слова: образовательный кластер, слабослышащие дети, инклюзивное образование, педагогический механизм, адаптация, специальная педагогика, коммуникативное развитие, социальная интеграция.

KIRISH

Bugungi ta'lim jarayonida har bir bolaning individual imkoniyatlarini hisobga olish, uning jamiyat hayotida faol ishtirok etishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish inklyuziv ta'limning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, zaif eshituvchi bolalarni umumiy ta'lim muhitiga moslashtirish masalasi nafaqat maxsus peda-

gogika, balki zamonaviy ta’lim siyosati, ijtimoiy hamkorlik va pedagogik innovatsiyalar bilan bevosita bog‘liqdir. Bunday bolalar eshitish imkoniyatining cheklanganligi sababli nutqni idrok etish, muloqotga kirishish, o‘quv materialini qabul qilish va tengdoshlari bilan ijtimoiy munosabat o‘rnatishda ayrim qiyinchiliklarga duch keladilar. Shu sababli ularni inklyuziv ta’lim muhitiga tayyorlash jarayoni tizimli, bosqichma-bosqich va ko‘p subyektli pedagogik yondashuvni talab qiladi.

Ta’lim klasteri mazkur jarayonda muhim tashkiliy-pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi. Chunki klaster yondashuvi maktab, oila, maxsus ta’lim muassasalari, oliy pedagogik ta’lim tashkilotlari, psixologik-logopedik xizmatlar va mahalla institutlari o‘rtasida uzviy hamkorlikni ta’minlaydi. Bu hamkorlik zaif eshituvchi bolaning faqat dars jarayoniga emas, balki ijtimoiy muhitga, muloqot tizimiga, mustaqil faoliyatga va jamoaviy hayotga moslashuvini ham qo‘llab-quvvatlaydi. Shu nuqtayi nazardan, ta’lim klasteri inklyuziv ta’limning alohida tashkil etilgan shakli emas, balki turli ta’limiy, tarbiyaviy va ijtimoiy resurslarni yagona maqsad sari yo‘naltiruvchi integrativ tizim sifatida baholanishi mumkin.

Zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv muhitga moslashtirishda pedagogik mexanizmlar alohida ahamiyat kasb etadi. Bunday mexanizmlar bolaning eshitish darajasi, nutqiy rivojlanishi, psixologik holati, o‘quv motivatsiyasi va ijtimoiy tajribasiga mos holda ishlab chiqilishi lozim. Individual ta’lim yo‘nalishini belgilash, differensial topshiriqlardan foydalanish, vizual va texnik vositalarni qo‘llash, surdopedagogik yordamni tashkil etish, ota-onalar bilan muntazam hamkorlik qilish va pedagoglarning inklyuziv kompetentligini rivojlantirish mazkur jarayonning asosiy tarkibiy qismlaridir. Ayniqsa, pedagogik oliy ta’lim muassasalari bilan umumta’lim maktablari o‘rtasidagi klasterli aloqalar bo‘lajak o‘qituvchilarni amaliy inklyuziv faoliyatga tayyorlash, ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqish va ta’lim sifatini oshirish imkonini beradi.

Shu bois ta’lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta’lim muhitiga moslashtirish masalasi dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mazkur yo‘nalishda samarali pedagogik mexanizmlarni aniqlash, ularning mazmuni va amaliy qo‘llanish imkoniyatlarini asoslash inklyuziv ta’lim tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Inklyuziv ta’limga oid ilmiy adabiyotlarda alohida ta’lim ehtiyojiga ega bolalarni umumiy ta’lim muhitiga moslashtirish masalasi kompleks pedagogik jarayon sifatida talqin etiladi. Tadqiqotchilar inklyuziv ta’lim samaradorligi bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish, moslashtirilgan o‘quv dasturlarini ishlab chiqish, maxsus pedagogik yordamni tashkil etish va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash tizimiga bog‘liqligini ta’kidlaydilar. Zaif eshituvchi bolalar bilan ishlashga bag‘ishlangan manbalarda eshitish idroki, nutqiy rivojlanish, vizual axborotni qabul qilish, labdan o‘qish, kommunikativ kompetensiya va ijtimoiy moslashuv masalalari muhim o‘rin egallaydi. Surdopedagogika yo‘nalishidagi tadqiqotlarda bunday bolalar uchun ta’lim jarayonida ko‘rgazmalilik, texnik vositalar, individual yondashuv va pedagogik kuzatuv zarurligi asoslanadi. Ta’lim klasteri bo‘yicha olib borilgan izlanishlarda esa maktab, oila, mahalla, oliy ta’lim muassasasi va mutaxassislar hamkorligi ta’lim sifatini oshiruvchi integrativ mexanizm sifatida baholanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ta’lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta’lim muhitiga moslashtirishning pedagogik mexanizmlarini aniqlash va ilmiy asoslashga qaratilgan nazariy hamda amaliy metodlardan foydalanildi. Avvalo, mavzuga oid pedagogik, psixologik, surdopedagogik va metodik adabiyotlar tahlil qilindi. Ushbu tahlil orqali zaif eshituvchi bolalarning o‘quv faoliyati, nutqiy rivojlanishi, muloqotga kirishish imkoniyatlari va ijtimoiy moslashuviga ta’sir etuvchi asosiy omillar aniqlashtirildi. Shuningdek, inklyuziv ta’limning tamoyillari, ta’lim klasterining tashkiliy tuzilmasi va pedagogik hamkorlik mexanizmlari o‘zaro bog‘liqlikda o‘rganildi.

Tadqiqot jarayonida kuzatish metodi muhim ahamiyat kasb etdi. Inklyuziv ta’lim muhitida zaif eshituvchi bolalarning darsdagi ishtiroki, o‘qituvchi bilan muloqoti, tengdoshlari bilan o‘zaro munosabati, topshiriqlarni bajarishdagi faolligi va emotsional holati kuzatildi. Bu metod bolalarning real ta’limiy vaziyatlarda qanday qiyinchiliklarga duch kelishini aniqlash imkonini berdi. Kuzatish natijalari asosida pedagogik yordam ko‘rsatishning samarali yo‘nalishlari belgilandi.

1-jadval: **Zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta’lim muhitiga moslashtirishning pedagogik mexanizmlari**

Pedagogik mexanizm	Mazmuni	Kutiladigan natija
Individual yondashuv	Bolaning eshitish darajasi, nutqiy rivojlanishi va psixologik holatiga mos ta’lim yo‘nalishini belgilash	O‘quv jarayoniga moslashuv kuchayadi
Kommunikativ qo‘llab-quvvatlash	Vizual materiallar, yozma ko‘rsatmalar, mimika, imo-ishora va texnik vositalardan foydalanish	Muloqot va mavzuni tushunish darajasi oshadi

Klasterli hamkorlik	Maktab, oila, maxsus pedagog, psixolog, logoped va OTM hamkorligini yo'lga qo'yish	Pedagogik yordam tizimli tashkil etiladi
Ijtimoiy moslashuv	Tengdoshlar bilan ijobiy munosabat, bag'rikenglik va o'zaro yordam muhitini shakllantirish	Bola sinf jamoasiga faol qo'shiladi
Pedagogik monitoring	Bolaning rivojlanish dinamikasini muntazam kuzatish va baholash	Muammolar vaqtida aniqlanib, tuzatish ishlari olib boriladi

Suhbat va so'rov metodlari orqali o'qituvchilar, maxsus pedagoglar, psixologlar hamda ota-onalarning fikrlari o'rganildi. Bu jarayonda zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv muhitga tayyorlashda uchraydigan muammolar, mavjud imkoniyatlar, pedagogik qo'llab-quvvatlash shakllari va hamkorlik darajasi tahlil qilindi. Ayniqsa, ota-onalarning bolaning moslashuv jarayonidagi roli, o'qituvchilarning maxsus metodik tayyorgarligi va mutaxassislar o'rtasidagi axborot almashinuvi alohida e'tiborga olindi.

Tadqiqotda taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan ham foydalanildi. Bunda an'anaviy yondashuv bilan klasterli hamkorlikka asoslangan yondashuvning farqli jihatlari tahlil qilindi. Zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'limga moslashtirishda individual ta'lim yo'nalishi, differensial topshiriqlar, vizual materiallar, texnik vositalar, nutqiy rivojlantirish mashqlari, ijtimoiy-psixologik treninglar va pedagogik monitoring samaradorligi o'rganildi.

Tadqiqot metodologiyasining asosiy yo'nalishi ta'lim klasteri subyektlari o'rtasidagi hamkorlikni pedagogik jarayonning markaziy sharti sifatida baholashdan iborat bo'ldi. Shu asosda umumta'lim maktabi, maxsus pedagog, psixolog, logoped, ota-ona va oliy pedagogik ta'lim muassasasi o'rtasidagi integrativ faoliyat zaif eshituvchi bolalarning inklyuziv muhitga bosqichma-bosqich moslashuvini ta'minlovchi muhim mexanizm sifatida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim klasteri asosida tashkil etilgan inklyuziv ta'lim jarayoni zaif eshituvchi bolalarning o'quv, kommunikativ va ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda samarali pedagogik imkoniyatlarga ega. Avvalo, klasterli yondashuv turli subyektlar faoliyatini yagona maqsad atrofida birlashtiradi. Umumta'lim maktabi, maxsus pedagog, psixolog, logoped, ota-ona, mahalla va oliy pedagogik ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlik bolaning ta'limiy ehtiyojlarini chuqurroq aniqlash, unga mos pedagogik yordam ko'rsatish va moslashuv jarayonini tizimli kuzatish imkonini beradi.

Natijalar zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv muhitga moslashtirishda individual ta'lim yo'nalishining ahamiyati yuqori ekanligini ko'rsatdi. Har bir bolaning eshitish darajasi, nutqiy rivojlanishi, idrok qilish sur'ati, psixologik holati va o'quv motivatsiyasi bir xil bo'lmagani sababli, yagona uslub asosida ishlash kutilgan samarani bermaydi. Individual yondashuv asosida tuzilgan ta'lim rejasi esa bolaning imkoniyatlariga mos o'quv topshiriqlarini tanlash, vizual materiallardan foydalanish, dars jarayonida qo'shimcha tushuntirish berish va natijalarni bosqichma-bosqich baholash imkonini yaratadi.

Tadqiqot davomida kommunikativ qo'llab-quvvatlash mexanizmi ham muhim natija sifatida namoyon bo'ldi. Zaif eshituvchi bolalar ko'pincha o'qituvchi nutqini to'liq idrok etish, tengdoshlari bilan erkin fikr almashish va o'z munosabatini ifodalashda qiyinchilik sezadilar. Shu sababli dars jarayonida mimika, imo-ishora, labdan o'qishga yordam beruvchi usullar, yozma ko'rsatmalar, rasm, sxema, jadval va multimedia vositalaridan foydalanish ularning mavzuni tushunish darajasini oshiradi. Bunday vositalar bolaning darsdagi passivligini kamaytirib, uni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi.

Natijalar, shuningdek, ota-onalar bilan tizimli hamkorlik zaif eshituvchi bolalarning ijtimoiy moslashuviga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Ota-onalar pedagogik jarayonga jalb etilganda, bola maktabda o'rgangan kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalarni oilaviy muhitda ham mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi. Pedagogik monitoring esa bolaning moslashuv dinamikasini aniqlash, yuzaga kelgan muammolarni vaqtida bartaraf etish va keyingi ta'limiy choralarni belgilashga xizmat qiladi. Umuman olganda, ta'lim klasteri asosidagi pedagogik mexanizmlar inklyuziv ta'limning amaliy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirish masalasi pedagogik jarayonning oddiy tashkiliy shakli emas, balki ko'p tomonlama hamkorlik, maxsus metodik yordam va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni birlashtiruvchi murakkab tizim sifatida qaralishi lozim. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zaif eshituvchi bolalarning inklyuziv muhitga muvaffaqiyatli moslashuvi faqat umumta'lim maktabi o'qituvchisining faoliyati bilan cheklanib qolmaydi. Bu jarayonda maxsus pedagog, psixolog, logoped, ota-ona, mahalla vakillari va pedagogik oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi uzviy hamkorlik hal qiluvchi ahamiyatga ega. Chunki bolaning eshitish imkoniyati cheklangan bo'lsa-da, to'g'ri tashkil etilgan pedagogik muhit uning intellektual, kommunikativ va ijtimoiy rivojlanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Zaif eshituvchi bolalar bilan ishlashda eng muhim masalalardan biri ularning dars jarayonida o'zini teng huquqli ishtirokchi sifatida his qilishidir. Agar bola o'qituvchi nutqini to'liq anglamasa, sinfdoshlarining fikrini

tushunishda qiynalsa yoki o'z javobini erkin ifodalay olmasa, unda ta'limga bo'lgan qiziqish pasayishi mumkin. Shu sababli o'quv jarayonida vizual tayanchlar, yozma ko'rsatmalar, qisqa va aniq tushuntirishlar, texnik vositalar hamda individual maslahatlar muntazam qo'llanilishi zarur. Bunday yondashuv bolaning nafaqat bilim olishiga, balki o'ziga ishonchi ortishiga ham xizmat qiladi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, ta'lim klasterining asosiy afzalligi mavjud resurslarni birlashtirishidadir. Oliy pedagogik ta'lim muassasalari ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqadi, maktablar ularni amaliyotda sinovdan o'tkazadi, mutaxassislar bolaning individual ehtiyojlarini aniqlaydi, ota-onalar esa moslashuv jarayonini oilaviy muhitda davom ettiradi. Natijada zaif eshituvchi bolaning rivojlanishi uzluksiz kuzatib boriladi va pedagogik yordam tasodifiy emas, balki tizimli tarzda tashkil etiladi.

Shuningdek, inklyuziv ta'limda sinf jamoasining tayyorligi ham muhim omil hisoblanadi. Tengdoshlar o'rtasida ijobiy munosabat, hamkorlik, bag'rikenglik va o'zaro yordam muhiti shakllantirilmasa, zaif eshituvchi bola o'zini ajratilgan holatda his qilishi mumkin. Shu bois pedagoglar nafaqat maxsus metodlarni bilishi, balki sinfda sog'lom psixologik muhit yaratish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi kerak. Ta'lim klasteri sharoitida bunday tayyorgarlik tizimli seminarlar, amaliy mashg'ulotlar, tajriba almashish va monitoring orqali takomillashtiriladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu jarayon bolaning individual imkoniyatlari, psixologik holati, eshitish darajasi, nutqiy rivojlanishi va ijtimoiy ehtiyojlarini chuqur hisobga olishni talab etadi. Inklyuziv ta'limning samaradorligi faqat bolaning umumta'lim maktabiga qabul qilinishi bilan belgilanmaydi, balki uning mazkur muhitda erkin muloqot qilishi, bilim olish jarayonida faol ishtirok etishi, o'zini sinf jamoasining teng huquqli a'zosi sifatida his qilishi va shaxsiy rivojlanish imkoniyatlariga ega bo'lishi bilan izohlanadi. Shu sababli zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda pedagogik mexanizmlar tizimli, uzluksiz va hamkorlikka asoslangan holda tashkil etilishi zarur.

Tadqiqot mazmuni shuni ko'rsatadiki, ta'lim klasteri inklyuziv ta'lim jarayonida turli subyektlarning faoliyatini birlashtiruvchi samarali pedagogik model vazifasini bajaradi. Umumta'lim maktabi, maxsus pedagog, psixolog, logoped, ota-ona, mahalla va pedagogik oliy ta'lim muassasalarining o'zaro hamkorligi zaif eshituvchi bolalarning ta'limiy va ijtimoiy moslashuvini izchil qo'llab-quvvatlaydi. Bunday hamkorlik bolaning ehtiyojlarini erta aniqlash, unga mos ta'limiy sharoit yaratish, individual ta'lim yo'nalishini ishlab chiqish, kommunikativ qiyinchiliklarni kamaytirish va moslashuv jarayonini muntazam kuzatib borish imkonini beradi.

Zaif eshituvchi bolalar bilan ishlashda individual yondashuv, differensial topshiriqlar, vizual materiallar, texnik vositalar, yozma ko'rsatmalar, nutqiy rivojlantirish mashqlari va ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, o'qituvchilarning inklyuziv kompetentligini oshirish, sinf jamoasida bag'rikenglik va o'zaro yordam muhitini shakllantirish, ota-onalarni pedagogik jarayonga faol jalb etish moslashuvning barqaror natijalarini ta'minlaydi. Shu bilan birga, pedagogik monitoring bolaning rivojlanish dinamikasini aniqlash, yuzaga kelayotgan muammolarni vaqtida bartaraf etish va ta'lim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirish nafaqat maxsus pedagogik yordamni, balki ijtimoiy hamkorlik, metodik ta'minot va insonparvar ta'lim muhitini ham o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv zaif eshituvchi bolalarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi, ularning ijtimoiy faolligini oshiradi va inklyuziv ta'lim tizimining amaliy samaradorligini mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ainscow, M., & Booth, T. (2016). Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools. Centre for Studies on Inclusive Education.
2. Ayupova, M. Yu. (2019). Logopediya. Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti.
3. Muminova, L. R. (2018). Maxsus pedagogika. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Po'latova, P. M., & Nurkeldiyeva, D. A. (2019). Maxsus pedagogika asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Radjapov, U. R., & Khakimdjanova, K. B. (2021). The Role of Physical Education in Improving the Health of Women of the Republic of Uzbekistan. Ustozlar uchun, 3(1), 162–165.
6. Radjapov, U. R., & Xakimdjanova, K. B. (2024). Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyalanuvchilarining harakatli o'yinlar orqali bolalar psixologiyasi va nutqini rivojlantirish uslublari. FarDU. Ilmiy xabarlar, 2, 113–116.
7. UNESCO. (1994). The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education. Paris: UNESCO.
8. UNESCO. (2020). Global Education Monitoring Report: Inclusion and Education: All Means All. Paris: UNESCO Publishing.
9. Vygotsky, L. S. (1993). The Fundamentals of Defectology. New York: Plenum Press.
10. Xodjayev, B. X. (2017). Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Sano-standart.
11. Yusupova, P. M. (2020). Inklyuziv ta'lim: nazariya va amaliyot. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
12. Zaitseva, G. L. (2000). Dactylology and Sign Language. Moscow: Vlados.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.